

Umsögn frá Miðstöð foreldra og barna um tillögu til þingsályktunar um aðgerðaáætlun fyrir árin 2019–2022 til að styrkja stöðu barna og ungmenna.

Miðstöð foreldra og barna hefur rekstrarleyfi frá Landlækni og sérhæfir sig í meðferð foreldra og ungbarna sem glíma við geðheilsuvanda í barneignuferli. Miðstöðin er eina sinna tegundar hér á landi, hún er ekki rekin í hagnaðarskyni heldur fyrir frumkvæði og á ábyrgð stofnenda hennar sem allir eru með heilbrigðismenntun og viðbótarþjálfun í fjölskyldumeðferð foreldra og ungbarna.

Á fjárlögum síðustu fimm ára hefur miðstöðin fengið kr. 20 000 000 árlega og hefur ákvörðun um starfsemi hennar verið tekin í desember ár hvert.

Það hefur skipt sköpum að ýmis góðgerðarsamtök hafa styrkt starfsemina og fyrir þann stuðning hefur verið hægt að bæta við starfsmönnum og meðferðarúrræðum til að anna betur eftirspurn eftir þjónustunni. Biðlisti er eftir meðferð en vikulega er haft samband við alla á biðlista og forgangsraðað í meðferðina eftir þörf. Notaðir hafa verið ýmsir matslistar til að meta árangur meðferðarinnar sem sýna góðan árangur ihlutunar og fjöldi tilvísana hefur aukist með ári hverju. Tilvísanir koma flestar úr heilsugæslunni.

Í ljósi reynslu síðastliðinna 10 ára viljum við gera eftirfarandi athugasemdir við ofangreinda tillögu:

II. Aðgerðir í þágu barna, ungmenna og foreldra og stuðningur í uppeldisstarfi.

1. Við leggjum áherslu á að stefnt verði að frekari lengingu fæðingarorlofs. 12 mánuðir eru í rétta átt en með tilliti til þarfa ungbarna fyrir tengsl við foreldra þarf að stefna að 18 mánuðum.
2. Því ber að fagna að stefnt sé að því að bjóða foreldrum gjaldfrjálsa uppeldisráðgjöf og námskeið sem hæfa mismunandi æviskeiðum í lífi barnsins. Fræðsla til foreldra er mikilvæg en hún svarar ekki þörfum þeirra sem glíma við geðheilsuvanda. *Miðstöð foreldra og barna* sinnir árlega um 150 fjölskyldum sem reynslan sýnir að þurfi meiri og sérhæfðari þjónustu en heilsugæslan veitir án þess að eiga erindi á geðdeild. Um er að ræða fjölbreyttan hóp foreldra sem glímur við kvíða, þunglyndi, áfallastreitu, persónuleikaraskanir, fíknivanda og geðraskanir. Fræðsla og námskeið eru ekki viðeigandi úrræði fyrir þennan hóp. Rannsóknir sýna ótvírætt að geðrænn og tilfinningalegur vandi foreldra auk tengslavanda hefur áhrif á þroskaferil barns og þar með heilsu þess og velferð um alla framtíð. Brýnt er að tryggja hag ungbarna með því að veita foreldrum þeirra viðeigandi geðheilbrigðisþjónustu á meðgöngu og fyrstu árum barnsins. Slíka geðheilbrigðisþjónustu þarf að festa í lög.

3. Mikilvægt er að efla þverfaglegan og þverstofnanalegan skilning á vanda barna. Þar ber sérstaklega að nefna nauðsyn þekkingar á áhrifum áfalla í barnæsku sem rannsóknir sýna með ótvíræðum hætti að hafi afgerandi áhrif á heilsufar á fullorðinsaldri, líkamlegt ekki síður en andlegt. Slíka þverstofnalega samvinnu þarf að festa í lög.
7. Við fögnum áformum um að koma á fót barnahúsi og leggjum til að þar yrði staðsett geðheilbrigðis- og félagsþjónusta fyrir foreldra og börn frá meðgöngu. Auk aðgengilegrar geðheilbrigðisþjónustu ættu foreldrar vól á fræðslu, þátttöku í stuðningshópum og opnu húsi í barnvænu umhverfi.

IV. Aðgerðir í þágu barna og ungmenna með geðraskanir og þroskafrávik og langveikra barna.

3. Við bendum á að áhrifarík leið til að vinna á biðlistum eftir þjónustu barna- og unglíngageðdeildar Landspítalans er að veita viðeigandi þjónustu fyrr, á meðgöngu eða fyrstu æviár barnsins. Það er fullkomlega óviðunandi að ungum börnum sé ekki tryggð sérhæfð geðheilbrigðisþjónusta en eins og staðan er nú komast þau ekki svo mikið sem á biðlista barnageðdeildar fyrr en þau nálgast grunnskólaaldur. Ísland stendur langt að baki þeim nágrannalöndum sem hafa fest grunnþjónustu við yngstu börnin í lög og regluverk. Ríkisendurskoðun hefur gagnrýnt stjórnvöld harðlega fyrir að hafa ekki staðið við skyldur sínar gagnvart börnum eins og lög og alþjóðlegir samningar kveða á um. Þá hefur Barnaréttarnefnd Sameinuðu þjóðanna mælt til þess að íslenska ríkið efli geðheilbrigðisþjónustu fyrir börn.

Við minnum á að vandi foreldra verður vandi barna þeirra. Börn á fyrsta æviári sem eiga foreldra sem glíma við geðheilsuvanda eru í margfaldri hættu á að verða fyrir ofbeldi en eldri börn. ACE rannsóknin sýnir að áföll og streita í æsku auka verulega líkur á áhættuhegðun barna og heilsubresti á fullorðinsárum. Sé tekið mið af skýrslu London School of Economics má áætla að fyrir hverja krónu sem varið er í þjónustu við börn á meðgöngu og fyrsta árið sparist 30 í heilbrigðis- félags- og menntakerfinu þegar til lengri tíma er litið.

Virðingarfyllt,

31/10 2018

f.h. Miðstöðvar foreldra og barna,

Sæunn Kjartansdóttir